

तण नियंत्रण

ऊस पिकांमाध्ये तणांच्या नियंत्रणासाठी सेंकॉर (मेट्रिब्युझिन) २ ग्रॅम, प्रति लिटर + २-४-डी ४ ग्रॅम, प्रति लिटर एकत्रित करून लागवडी नंतर १५ दिवसामध्ये फवारणी करावी किंवा गोल (ऑक्सिसफ्ल्यूरोफेन) १ मि.ली, प्रति लिटर पाणी प्रमाणे ऊस लागणीनंतर चार ते पाच दिवसांनी फवारणी करावी. ऊस पीक ४ ते ५ कांड्याचा असताना ग्लायफोसेटची फवारणी ५ मिली प्रति लिटर प्रमाणे फक्त तणावर करावी.

लागवड पद्धती

रुंद सरी पद्धत (लांब सरी)

भारी जमिनीमध्ये रिजरच्या सहाय्याने ४, ४.५ फूट किंवा ५ फूट अंतरावर सन्या पाडल्यानंतर जमिनीच्या उतारानुसार ५० ते ६० मि. सरीची लांबी ठेवावी. आडवे कट टाकून लहान वाफे करू नयेत.

पट्टा पद्धत

नेहमीच्या पद्धतीने २.५ ते ३ फूट अंतरावर सन्या सोडाव्यात व लागण करतेवेळी पहिल्या दोन सन्यात लागण व नंतरची सरी रिकामी ठेवावी. या पद्धतीने सर्व लागण करावी. मध्यम ते भारी जमिनीत कोरडीच लागण करावी, पहिल्या पाण्याच्या पाळीत हलके पाणी द्यावे. म्हणजे कांड्या उघड्या पडून नांग्या पडणार नाहीत.

आपल्कालीन उपाय योजना

- २.५ % पालाश व २.५% युरियाची दर १५ दिवसानी फवारणी करावी.
- ऊसाचे पाचट काढून त्याचा आच्छादन म्हणून वापर करावा.
- केओलीन (६० ग्रॅम /लिटर) फवारणी करावी.

ऊसावरील महत्वाच्या कीडींचे व्यवस्थापन

हुमणी

- खरीप हंगामात ऑगस्ट ते सप्टेंबर महिन्यात हुमणीच्या अव्या झाडाची तंतूमय मुळे व नंतर मुख्य मुळे खातात.
- उन्हाव्यात खोल नांगरट करावी व ऊसाच्या सरीत लागवडीपुर्वी १०० कि/एकर एंडी खत मिसळावे.
- फोरेट १० कि/एकर लागवडीपुर्वी जमिनीतून द्यावे.
- हुमणीचे नैसर्गिक शत्रू बगळा, चिमणी, घार, मुंगूस व मांजर
- विव्हेरिया बैंसियाना व मेटा -हायझीयम अॅनिसोपिली वा परोपजीवी बुरशीचा वापर करावा.

लोकरी मावा

- या मध्ये पंखी मावा आणी बिन पंखी मावा असे दोन प्रकार आढळतात. हिवाव्यात ही किड पानातील रस शोषतात व पानावर गोड चिकट पदार्थ सोडतात व तेथे बुरशीची वाढ होते.
- लांब सरी/ पट्टा पद्धतीने ऊसाची लागवड करावी व पिकाभोवती २ ओळी मका व चवळी टोकावी.
- नत्राचा अतिरिक्त वापर टाळावा.
- डिफा (कोनोबाआ) अॅफिडीव्होरा, मायक्रोमस व सिरफीड माशी या परभक्षी मित्र किटकांच्या अंडीपुंज शेतात सोडावे.
- मिथील डिमेटॉन २५% प्रवाही किंवा डायमिथोएट ३०% प्रवाही २ मि.ली / लिटर प्रामाणात फवारावे.

लेखक

श्री. अ. बि. शास्त्री विषय विशेषज्ञ कृषीविद्या	श्री. स. पा. जवळगे विषय विशेषज्ञ पिक संरक्षण	डॉ. ला. रा. तांबडे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख
--	--	--

• तांत्रिक माहिती खोत •

वसंतदादा शगर इन्स्टिट्यूट, पणे

शाश्वत ऊस

उत्पादन तंबऱ्यान

संपादक व प्रकाशक
डॉ. लालासाहेब रा. तांबडे
वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख

शबरी कृषी प्रतिष्ठान, सोलापूर संचलित
कृषि विज्ञान केंद्र, सोलापूर

गट नं. २२/१ व, सोलापूर-बाणी रोड, मु. खेड,
पोस्ट - केंगांव, ता. उत्तम सोलापूर, जि. सोलापूर

शाश्वत ऊस उत्पादन तंबळगान

भारतामध्ये ऊस पिकाखालील एकूण क्षेत्राच्या १४% क्षेत्र महाराष्ट्र राज्यात आहे. राज्यात दर हे. उत्पादकता ६८ टन इतकी आहे. सोलापूर जिल्हामध्ये ऊस हे प्रमुख नगदी पीक आहे. ऊस उत्पादकता वाढविण्यासाठी शाश्वत ऊस उत्पादन अतिशय गरजेचे आहे.

सुधारीत जाती

व्ही.एस.आय-०८००५

- वसंतदादा शुगर इन्स्टीट्यूट, पुणे येथून प्रसारीत.
- आडसाळी, सुरु व पुर्वहंगामासाठी योग्य.
- को-८६०३२ वाणापेक्षा ४.२४% रसातील साखरेचे प्रमाण जास्त.
- ऊसाला तुरा येत नाही.
- फुटवे व पक्क ऊसाची संख्या जास्त, पानावर कूस नाही.
- काणी व तांबेरा प्रतिबंधक, गुळासाठी फायदेशीर.
- दशीचे प्रमाण अजिवात नाही.
- ऊत्पादकता- ऊस १४१.२४ टन/हे, साखर २०.३१ मे.टन

एम.एस.१०००?

- मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगाव येथून मे-२०१७ साली प्रसारीत.
- को.एम.०२६५ व एम.एस.०६०२ या वाणाच्या संकरातून तयार केला आहे.
- सुरु व पुर्वहंगामी लागवडीसाठी योग्य.
- खोडकिड, कांडी किड व लोकरी मावा या किंडींचा प्रादूर्भाव कमी.
- चाबूक काणी, मर व लाल कुज या रोगांना प्रतिकारक्षम.
- पाचट सहज निघत असल्याने तोडणी करणे सोपे.
- पाण्याचा ताण सहन करणारा वाण.
- हिरवीगार पाने वाढ्याचा उपयोग चाच्यासाठी योग्य.
- खारवट व चोपण जमिनीत लागवडीस योग्य.

बेणे निवड व रोप निर्माती

- जाड, रसरशित बेणे मध्यातील ७-९ महिने वयाचा ऊस रोपे तयार करण्यासाठी निवडावा.
- एक डोला बेणे डोला काढणी यंत्राच्या मदतीने काढून घ्यावे.
- बेणे प्रथम १% युरीया + ३०० मि.ली.मॅलेथीऑन + १०० ग्रॅम कार्बोडीम/बावीस्टीन + १ किलो चूना + १००लि. पाणी यांचे मिश्रण करून १५ मि. भिजवून घ्यावे व सावलीत ३० मिनीटे सुकवून घ्यावे.

- जैविक बेणे प्रक्रियेसाठी अॅसिटोबॅक्टर(प्लांट हेल्थ)१लिटर+ स्फुरद विरघळणारे जीवाणू (सॉइल हेल्थ) १लिटर + १०० लिटर पाणी यांचे मिश्रण करून १५ मिनीट बेणे प्रक्रिया करावी.

- वरील दोन्ही प्रक्रिया केलेले बेणे वायुरहीत ज्युटच्या पोत्यामध्ये ३ ते ४ दिवस ठेवावे.

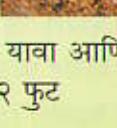
- रोपे तयार करण्यासाठी ७० होलच्या प्लास्टीक ट्रे चा वापर करावा. ट्रे मधील अधर्भाग कोको पीटचा वापर करून भरून घ्यावे.

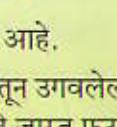
- २५ ते ३५ दिवसांनंतर पाणी द्यायचे थांबवून रोपे पुर्णलागवडीसाठी मुख्य शेतात वापरावीत.

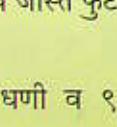
- चांगला सुर्यप्रकाश मिळावा. फुटवा चांगला यावा आणि सुलभ काढणी करता यावी या उद्देशानी ६x२ फुट अंतरावर रोपांची लागवड करावी.

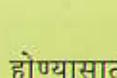
- रोप लागवडीपुर्वी व नंतर पाणी देणे गरजेचे आहे.

- ३ ते ४ फुटवे आल्यानंतर जेठा कोंब (डोळ्यातून उगवलेला मुख्य फुटवा) काढावा यामुळे योग्य आकराचे जास्त फुटवे एकावेळी येतात.

- रोप लागवडी नंतर ४५ दिवसानी बाळबांधणी व ९० दिवसांनंतर मोठी बांधणी करावी.

- प्रकाश संश्लेषण चांगल्या पृष्ठेतीने होण्यासाठी

खत व्यवस्थापन

- १०० टन ऊस तयार होण्यासाठी जमिनी मधून २०८ किलो नत्र, ५३ किलो स्फुरद, २८ किलो पालाश, ३० किलो गंधक, ३.४ किलो लोह, १.२ किलो मॅग्निज व ०.६ किलो तांबे जमिनीतून घेतला जातो.

टिबकच्या माध्यमातून खालील प्रमाणे खत व्यवस्थापन करावे.

प्रक अवस्था (कालावधी दिवस)	नत्र (युरिया)	स्फुरद (१२:६१)	पालाश (ए.ओ.पी.)
०-३०	३१.४० (८५.५०)	--	--
३१-६०	५.६० (१०१.६०)	२६.२५ (४२.७८)	१.० (१४.१४)
६१-९०	५६.५० (१२२.६०)	२०.५० (३३.४२)	१४.५० (२४.०७)
९१-१२०	६०.२० (१३०.६३)	१६.२५ (२६.४८)	१६.० (२६.५६)
१२१-१८०	५७.८० (१२५.४२)	--	४०.५० (६७.२३)
१८१-२२०	१०.५० (२२.७८)	--	३५.० (५८.१०)
एकूण	२५७ (९६.७५)	६३ (१०२.७०)	११५ (११०.१०)

- ऊस पिकासाठी एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन फायद्याचे असल्याचे प्रयोगांती आढळून आले आहे. या करीता सेंद्रिय खेते २० ते २५ टन / हे आणि अॅसिटोबॅक्टर, स्फुरद विरघळणारे जीवाणू, पालाश विरघळणारे जीवाणू चा वापर १ लिटर / एकर प्रमाणात करावा.
- वसंतदादा शुगर इन्स्टीट्यूटचे मल्टी मायक्रोन्यूट्रियंट व मल्टीमक्रोन्यूट्रियंटची लागवडीनंतर ६० व ९० दिवसांनी फवारणी केल्याने उत्पादनात एकी ६ ते ८ टन वाढ होत असल्याचे आढळून आले आहे.
- लागणी वेळी २५ किलो द्विंक सल्फेट, २५ किलो फेरस सल्फेट, २५ किलो गंधक, १२.५ किलो मॅग्निज व ५ किलो बोरॉन शेणखतामध्ये (५०० किलो) चांगली आलवणी करून जमिनीत चांगले मिसळावे.

